Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2011, ECLI:CZ:NS:2011:29.NSCR.14.2011.1

Číslo: 44/2012

Právní věta:

Věřitelský insolvenční návrh musí ve smyslu ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona obsahovat jako součást vylíčení okolností, které osvědčují úpadek dlužníka, nejen konkrétní údaje o dalších věřitelích dlužníka, nýbrž i konkrétní údaje o pohledávkách takových věřitelů, včetně konkrétních údajů o splatnosti těchto pohledávek a to v míře, která v případě, že tato tvrzení budou shledána pravdivými, dovolí insolvenčnímu soudu uzavřít, že dlužník je v úpadku. Takový požadavek nesplňuje insolvenční návrh, v němž jsou sice konkrétně označeni další věřitelé dlužníka, avšak konkrétní údaje o pohledávkách takových věřitelů a o jejich splatnosti jsou nahrazovány obecným tvrzením, že dlužník má peněžité závazky, které jsou po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, respektive neplní své peněžité závazky po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti.

Na posouzení, zda insolvenční návrh má náležitosti předepsané insolvenčním zákonem a zda není namístě jeho odmítnutí podle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, nemá vliv okolnost, že při zkoumání, zda dlužník je v úpadku, se v insolvenčním řízení prosazuje vyšetřovací zásada.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.12.2011

Spisová značka: 29 NSCR 14/2011

Číslo rozhodnutí: 44

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvence, Insolvenční návrh, Vady podání

Předpisy: § 103 odst. 2 IZ
§ 128 odst. 1 IZ
§ 3 IZ
§ 86 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 3. 12. 2010 M ě s t s k ý s o u d v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) odmítl – odkazuje na ustanovení § 3 odst. 1, § 103 a § 128 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – insolvenční návrh, jímž se insolvenční navrhovatel (ČU, a. s.) domáhal zjištění úpadku dlužnice Ing. J. R. (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení

(bod II. výroku).

Insolvenční soud dospěl k závěru, že insolvenční navrhovatel nedostál požadavkům na vylíčení rozhodujících skutečností týkajících se úpadku dlužnice, jelikož v insolvenčním návrhu neuvedl (kromě názvu a sídla) žádné konkrétní údaje o dalších věřitelích dlužnice a jejich pohledávkách. Zdůraznil, že insolvenční navrhovatel v insolvenčním návrhu pouze vyslovil domněnku, že dlužnice má další věřitele, aniž by se zmínil o důvodech vzniku závazků, jejich výši či splatnosti, odkazuje potud na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 10. 2010, č. j. MSPH 77 INS 6416/2010, 2 VSPH 623/2010-A-10.

Tvrzení insolvenčního navrhovatele, odkazujícího na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2009, sen. zn. 29 NSČR 7/2008 (jde o usnesení uveřejněné pod číslem 91/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 91/2009“, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – veřejnosti dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu), že nemá povinnost uvádět v insolvenčním návrhu konkrétní částky a data splatnosti ostatních věřitelů, je podle insolvenčního soudu mylné, když v označeném rozhodnutí Nejvyšší soud poukazuje na svou předchozí judikaturu a potvrzuje, že věřitel musí v návrhu uvést konkrétní údaje o dalším věřiteli (dalších věřitelích) se splatnou pohledávkou proti dlužníku.

Odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2010, sen. zn. 29 NSČR 22/2009 (jde o usnesení uveřejněné pod číslem 26/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 26/2011“), insolvenční soud dodal, že v insolvenčním návrhu musí být tvrzeny takové okolnosti, z nichž závěr o úpadku dlužníka nebo o hrozícím úpadku dlužníka logicky vzato vyplývá.

K požadavku insolvenčního navrhovatele, aby vyzval dlužnici k předložení seznamů uvedených v § 104 odst. 1 insolvenčního zákona, insolvenční soud uvedl, že ke zkoumání toho, zda insolvenční návrh je důvodný, zda dlužník má další věřitele a je skutečně v úpadku, lze přistoupit až na základě řádného insolvenčního návrhu; tím však není podání insolvenčního navrhovatele doručené soudu 30. 11. 2010.

Insolvenční soud uzavřel, že pro výše uvedené nedostatky nelze pokračovat v řízení a insolvenční návrh projednat, takže jej v souladu s ustanovením § 128 odst. 1 insolvenčního zákona odmítl.

K odvolání insolvenčního navrhovatele V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 22. 2. 2011 potvrdil usnesení insolvenčního soudu (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Také odvolací soud vyšel z ustanovení § 3 odst. 1 a 2, § 103 odst. 1 a 2 a § 128 odst. 1 insolvenčního zákona a stejně jako insolvenční soud poukázal na závěry obsažené v R 91/2009.

Uvedl, že podle těchto závěrů – vzhledem k závažnosti dopadů, jež může i vadný insolvenční návrh vyvolat v poměrech dlužníka nebo třetích osob – je nutno trvat na splnění zákonem předepsané povinnosti vylíčit (jako nutné obsahové náležitosti insolvenčního návrhu) rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, tj. mimo jiné uvést i konkrétní údaje o věřitelích, kteří mají za dlužníkem splatnou pohledávku. Zdůraznil rovněž, že jiný výklad by podle přesvědčení Nejvyššího soudu narušil zásadu insolvenčního řízení formulovanou v ustanovení § 5 písm. a) insolvenčního zákona ve prospěch nedbalých či procesně neopatrných insolvenčních navrhovatelů, což podle odvolacího soudu platí tím více, že insolvenční zákon výslovně zavádí odlišný režim pro odstraňování vad insolvenčního návrhu na straně jedné (§ 128 odst. 1 insolvenčního zákona) a pro odstraňování vad týkajících se příloh insolvenčního návrhu na straně druhé (§ 128 odst. 2 insolvenčního zákona).

Podle odvolacího soudu insolvenční návrh vskutku neobsahuje veškeré náležitosti stanovené v § 103 odst. 2 insolvenčního zákona. Insolvenční navrhovatel se v odůvodnění insolvenčního návrhu omezil na tvrzení o existenci svých pohledávek vůči dlužnici z titulu neuhrazených dodávek polygrafických produktů (časopisů), jež jí vyúčtoval fakturami splatnými v období od 14. 12. 2009 do 14. 8. 2010. Co do úpadku dlužnice označil tři její věřitele s pohledávkami po splatnosti (B., s. r. o., FÚ pro Prahu 2 a ČSSZ), a na tom uzavřel, že dlužnice má více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší jak 3 měsíce po splatnosti, jež není schopna plnit.

Z těchto tvrzení podle odvolacího soudu bylo možno dovodit pouze to, že dlužnice má více věřitelů, nikoliv to, že by ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) a c) insolvenčního zákona měla peněžité závazky (vůči více věřitelům) po dobu delší 30 dnů a že by je nebyla schopna plnit. Tato tvrzení na rozdíl od mínění insolvenčního navrhovatele postrádají také vylíčení rozhodných skutečností, na jejichž základě by bylo možno dospět k závěru, že je dána některá z vyvratitelných právních domněnek uvedených v ustanovení § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, podle nichž se má za to, že dlužnice není schopna plnit své peněžité závazky.

S insolvenčním navrhovatelem souhlasil odvolací soud v tom, že ustanovení § 3 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona konstruuje vyvratitelnou právní domněnku, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, a pokud se tato skutečnost prokáže, je na dlužníkovi, chce-li zabránit vydání rozhodnutí o svém úpadku, aby prokázal opak, tj. že neuhrazené závazky je schopen zaplatit (např. že disponuje prostředky, které mu takové plnění bez zbytečného odkladu umožňují). Insolvenční navrhovatel však dle odvolacího soudu přehlédl, že o vyvratitelné právní domněnce dle výše označeného ustanovení lze hovořit při prodlení dlužníka s placením nejméně dvou peněžitých závazků dvěma různým věřitelům delším 3 měsíců. Insolvenční navrhovatel však – vyjma sebe – o žádném věřiteli netvrdil, že by měl za dlužnicí pohledávku, jež je splatná déle než 3 měsíce.

K té části odvolací argumentace, dle níž bylo napadené usnesení v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu, odvolací soud uvedl, že insolvenční navrhovatel ji interpretoval nesprávně (nepřiléhavě). K tomu podotkl, že v R 91/2009 Nejvyšší soud při úvaze, že věřitel musí v insolvenčním návrhu uvést konkrétní údaje o dalším věřiteli (dalších věřitelích) se splatnou pohledávkou proti dlužníkovi, poukazoval pouze na bod VII. stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, Cpjn 19/98, uveřejněného pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 52/1998“ nebo „stanovisko“), týkajícího se osvědčení úpadku dlužníka v konkursních poměrech.

Úsudek, že insolvenční navrhovatel nemá zpravidla k dispozici listiny, jimiž by mohl již při podání insolvenčního návrhu doložit (osvědčit), že pohledávky dalších věřitelů proti dlužníkovi v právu skutečně existují, a že mu proto zákon neukládá, aby existenci pohledávek dalších věřitelů sám doložil (osvědčil), a soud je povinen i bez výslovného návrhu insolvenčního navrhovatele prověřit, zda tito další věřitelé mají splatné pohledávky proti dlužníkovi, vyjádřil Nejvyšší soud v bodě IX. stanoviska na podporu závěru, že návrh na prohlášení konkursu nelze zamítnout jen proto, že osoby, které věřitel v návrhu označil za další věřitele mající splatné pohledávky za dlužníkem, neodpověděly na výzvu soudu a existenci těchto pohledávek nepotvrdily, případně nedoložily. Tento bod stanoviska proto nelze aplikovat při výkladu ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona v části týkající se povinnosti navrhovatele uvést rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka, a insolvenční navrhovatel se mýlí, usuzuje-li jinak.

Odvolací soud pak vyslovil přesvědčení, že rozhodujícími skutečnostmi, které osvědčují úpadek dlužníka – podnikatele, se rozumí vylíčení konkrétních okolností, z nichž insolvenční soud (shledá-li je pravdivými) bude moci dovodit, že dlužník má více věřitelů (nejméně dva), kteří vůči němu mají pohledávky (vůči nimž má peněžité závazky), jež jsou po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, a tyto

závazky není schopen plnit (§ 3 odst. 1 insolvenčního zákona), nebo že dlužník má více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku (§ 3 odst. 3 insolvenčního zákona). Přitom v otázce (ne)schopnosti dlužníka plnit uvedené závazky (§ 3 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona) může být konkrétní tvrzení v insolvenčním návrhu, z něhož takový úsudek plyne, nahrazeno tvrzením, že dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků (§ 3 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona), že dlužník tyto závazky neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti (§ 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona), že uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku není možné dosáhnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí (§ 3 odst. 2 písm. c/ insolvenčního zákona), nebo že dlužník nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v ustanovení § 104 odst. 1 insolvenčního zákona, kterou mu uložil insolvenční soud (§ 3 odst. 2 písm. d/ insolvenčního zákona).

Za této situace dospěl odvolací soud shodně s insolvenčním soudem k závěru, že insolvenční návrh vykazuje nedostatky, pro něž v řízení nelze pokračovat, a protože ustanovení § 128 odst. 1 insolvenčního zákona vylučuje aplikaci ustanovení § 43 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, insolvenční soud postupoval správně, jestliže jej bez dalšího odmítl.

Proti usnesení odvolacího soudu podal insolvenční navrhovatel dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 239 odst. 3 o. s. ř., namítaje, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/) a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/) a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Konkrétně dovolatel oběma soudům vytýká, že nesprávně aplikovaly právní normu a své závěry řádně nezdůvodnily, z čehož usuzuje na existenci vady řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dále se dovolatel domnívá, že usnesení odvolacího soudu je vnitřně rozporné, jestliže na jedné straně uzavřel, že insolvenční navrhovatel tvrdil, že „dlužnice má více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší než 3 měsíce po splatnosti, jež není schopna plnit", a následně se vyjádřil tak, že odtud nelze dovodit, že dlužnice „měla peněžité závazky (vůči více věřitelům) po dobu delší 30 dnů a nebyla je schopna plnit".

Dovolatel odkazuje na ustanovení § 3 odst. 1 a 3, § 103 odst. 2 a § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, k čemuž poukazuje na to, že v R 91/2009 se Nejvyšší soud vyjádřil, že požadavek formulovaný ve výše citovaném ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona je srovnatelný s požadavkem kladeným na obsah věřitelského návrhu na prohlášení konkursu ustanovením § 4 odst. 2, věty první, zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV"), ve znění účinném do 31. 12. 2007, jež bylo předmětem výkladu podaného pod bodem VII. stanoviska, kde Nejvyšší soud uzavřel, že věřitel musí v návrhu uvést konkrétní údaje o dalším věřiteli (dalších věřitelích) se splatnou pohledávkou proti dlužníku.

Dále Nejvyšší soud ve stanovisku uvádí (pokračuje dovolatel), že věřitel, který podává návrh na prohlášení konkursu pro insolvenci dlužníka (§ 4 odst. 2, § 1 odst. 2, věta první, ZKV), nemá zpravidla k dispozici listiny, jimiž by mohl již při podání návrhu doložit (osvědčit), že pohledávky dalších věřitelů proti dlužníkovi v právu skutečně existují (obvykle disponuje toliko sdělením oněch věřitelů, že jim dlužník dluží určitou částku), ať již proto, že ony listiny tvoří součást obchodního či služebního tajemství, nebo proto, že tito věřitelé nemají na prohlášení konkursu na majetek dlužníka zájem a s navrhujícím věřitelem nespolupracují. Zákon proto také věřiteli – navrhovateli neukládá, aby existenci pohledávek dalších věřitelů sám doložil (osvědčil).

Soud je povinen i bez výslovného návrhu navrhovatele prověřit, zda tito další věřitelé mají splatné pohledávky proti dlužníku. Jde o projev vyšetřovací zásady, jež se zejména v té fázi konkursního

řízení, která končí rozhodnutím o návrhu na prohlášení konkursu, často prolíná se zásadou projednací (srov. § 120 o. s. ř.), a která je tu omezena pouze tím, že existenci dalších splatných závazků dlužníka je soud povinen zkoumat z úřední povinnosti (aniž je tím dotčeno ustanovení § 120 odst. 3, věty první, o. s. ř.) především u osob, které jsou v návrhu na prohlášení konkursu označeny jako další věřitelé dlužníka. Za této situace je vyloučeno zamítnout návrh na prohlášení konkursu jen proto, že ony osoby na výzvu soudu, aby potvrdily (případně i doložily) existenci pohledávek proti dlužníkovi, v poskytnuté pořádkové lhůtě vůbec nereagovaly. Je na soudu, aby splnění povinnosti na dotaz soudu odpovědět (srov. § 128, větu první, o. s. ř.) na oslovených subjektech vynutil, a to i za použití pořádkového opatření ve smyslu § 53 o. s. ř.

V R 26/2011 Nejvyšší soud opětovně odkázal na závěry formulované v jeho usnesení sp. zn. (správně sen. zn.) NSČR 1/2008 (jde o usnesení ze dne 27. 1. 2010, uveřejněné pod číslem 88/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 88/2010“) a opět potvrdil, že insolvenční navrhovatel musí označit alespoň dva věřitele, přičemž požadavek na uvedení výše a důvodu vzniku pohledávky není v R 26/2011 formulován. Napadené usnesení je tak – podle dovolatele – v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu.

Dovolatel dále poukazuje na to, že v insolvenčním návrhu uvedl a doložil, že je aktivně legitimován k podání insolvenčního návrhu a v souladu s ustanovením § 105 insolvenčního zákona přiložil přihlášku pohledávky. Domnívá se rovněž, že splnil požadavky kladené ustanovením § 103 odst. 2 insolvenčního zákona na obsahové náležitosti, k čemuž reprodukuje obsah tvrzení, jež uvedl v insolvenčním návrhu ohledně své pohledávky a dalších věřitelů dlužnice. Na tomto základě pak dovolatel dovozuje, že s ohledem na obsahové náležitosti uvedené v insolvenčním návrhu a ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu se lze domnívat, že insolvenční návrh je po formální stránce bezvadný a vyhovuje náležitostem ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona. Podotýká přitom, že tvrdil i to, že „za dlužníkem je více věřitelů, kteří mají pohledávky po splatnosti více než 3 měsíce“, což odvolací soud nevzal v úvahu.

Podle dovolatele se dále lze domnívat, že konkrétními údaji o dalším věřiteli (dalších věřitelích) je u fyzické osoby její označení jménem, příjmením a bydlištěm a u právnické osoby označení její označení obchodní firmou nebo názvem, sídlem a identifikačním číslem a tvrzení, že takto označený věřitel má splatnou pohledávku. Důvod a výše vzniku této pohledávky nemusí být uveden v insolvenčním návrhu, a to vzhledem k R 52/1998. Se zřetelem k ustanovení § 86 insolvenčního zákona se pak lze domnívat, že insolvenční soud má povinnost prověřit tvrzení o splatné pohledávce.

Dovolatel rovněž poukazuje na obsah insolvenčního řízení vedeného u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. KSBR 38 INS 7108/2009, kde Vrchní soud v Olomouci v usnesení ze dne 9. 12. 2009, sen. zn. VSOL 371/2009, o náležitostech obsahově obdobného insolvenčního návrhu uzavřel, že:

> *„Z návrhu je totiž zřejmé, že navrhovatel dovozuje své oprávnění podat insolvenční návrh z toho, že mu dlužník dosud nezaplatil pohledávku na nájemném, přičemž tvrdí i splatnost této pohledávky. Odvolací soud se neztotožňuje se závěrem soudu prvního stupně, že podaný insolvenční návrh je neurčitý, neboť neobsahuje konkrétní údaje o dalším (alespoň jednom) věřiteli dlužníka (§ 3 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona). Dalšího věřitele dlužníka označil navrhovatel ve svém návrhu výslovně. Obchodní firmu, sídlo a identifikační číslo tohoto věřitele uvedl v souladu s údaji zapsanými v obchodním rejstříku a tvrdil i splatnost jeho pohledávky za dlužníkem. Takto uvedené údaje o dalším věřiteli dlužníka považuje odvolací soud za dostačující. Na rozdíl od soudu prvního stupně totiž nezastává názor, že navrhovatel musí v insolvenčním návrhu uvést ke každému konkrétnímu závazku dlužníka, kdy přesně a jakým způsobem nastala jeho splatnost. Odvolací soud nepostrádá v insolvenčním návrhu ani vylíčení okolností osvědčujících neschopnost dlužníka hradit své splatné závazky (§ 3 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona), když navrhovatel v návrhu tvrdil existenci peněžitých závazků*

dlužníka po dobu delší než 30 dnů po splatnosti, které dlužník neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti (§ 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona). Lze tedy uzavřít, že argumentace navrhovatele uvedená v jeho odvolání je přiléhavá a odvolací námitky zcela důvodné.“

Na podporu tvrzení, že je dostatečné označit v insolvenčním návrhu dalšího věřitele a tvrdit splatnost jeho pohledávky, argumentuje dovolatel též obsahem usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 8. 2010, č. j. MSPH 94 INS 7009/2010, 1 VSPH 581/2010-A-15. K tomu uvádí, že v oné věci byl sice insolvenční návrh odmítnut z jiného důvodu, odvolací soud se však vyjádřil, že obdobný návrh, ve kterém byli další věřitelé označeni obchodním jménem, sídlem a identifikačním číslem, přičemž bylo tvrzeno pouze to, že mají za dlužníkem splatnou pohledávku, shledal perfektním a přezkoumatelným.

Vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spatřuje dovolatel v tom, že odvolací soud se nevypořádal s jeho odvolací námitkou, podle které insolvenční soud ponechal při odmítnutí insolvenčního návrhu stranou druhé kritérium plynoucí z § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, totiž, že intenzita vad (insolvenčního návrhu) brání pokračování v insolvenčním řízení. Neodůvodnil-li insolvenční soud, proč pro (jím) popsané nedostatky nelze pokračovat v řízení, lze se domnívat (tvrdí dovolatel), že je narušeno právo účastníka na spravedlivý proces, když nezná důvody, pro které jsou vady návrhu takového charakteru, že již nelze pokračovat v řízení. „Lze se domnívat, že takové rozhodnutí je následně nepřezkoumatelné, což odporuje i judikatuře Ústavního soudu“.

Dovolatel akcentuje rozdíl mezi odmítnutím insolvenčního návrhu podle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona a jeho zamítnutím podle § 143 insolvenčního zákona, uzavíraje, že formální požadavky insolvenčního zákona kladené ustanovením § 103 insolvenčního zákona, které mohou vést k odmítnutí insolvenčního návrhu, nemohou být přísnější, „než na základě kterých je soud oprávněn insolvenční návrh zamítnout“. Jestliže se tedy Nejvyšší soud ve stanovisku vyslovil, že „když soud rozhoduje o úpadku nebo zamítnutí, je povinen zkoumat a prověřit, zda další označení věřitelé mají splatné pohledávky za dlužníkem“, nelze insolvenční návrh odmítnout v situaci, kdy navrhovatel označí dalšího věřitele (další věřitele) a tvrdí, že tento věřitel má splatnou pohledávku, ale neuvede její výši a důvod a přesné datum splatnosti. V opačném případě by soud předjímal meritorní rozhodnutí, což není možné ve fázi odmítnutí insolvenčního návrhu.

„Lze se tedy domnívat“, uzavírá dovolatel, že soud prvního stupně měl pokračovat v řízení v souladu s ustanovením § 86 insolvenčního zákona a vyzvat další věřitele, aby potvrdili soudu, zda mají za věřitelem splatnou pohledávku, aby posléze mohl insolvenční soud prohlásit úpadek nebo insolvenční návrh zamítnout.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 30. 3. 2011 (tj. naposledy ve znění zákona č. 409/2010 Sb.).

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Dovolání je (bez dalšího) přípustné podle ustanovení § 239 odst. 3, části věty před středníkem, o. s. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2008, sen. zn. 29 NSČR 4/2008, uveřejněné pod číslem

25/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Podmínku, aby šlo o potvrzující usnesení odvolacího soudu, ohledně kterého dovolací soud dospěje k závěru, že má po právní stránce zásadní význam, formulovanou od 1. 7. 2009 ve větě druhé označeného ustanovení poukazem na obdobné použití § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř., má Nejvyšší soud za obsoletní (srov. např. i důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sen. zn. 29 NSČR 35/2009, uveřejněného pod číslem 151/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Nejvyšší soud se věcí zabýval nejprve v rovině dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Dovolatel předestírá Nejvyššímu soudu v rovině právní k řešení otázku, zda věřitelský insolvenční návrh vyžaduje, aby v něm co do uvedení rozhodujících skutečností, které osvědčují úpadek dlužníka, byly obsaženy nejen údaje o věřitelích dlužníka s pohledávkami po lhůtě splatnosti, nýbrž i údaje vymezující tyto pohledávky. K tomu uvádí Nejvyšší soud následující.

Z obsahu insolvenčního spisu je patrno, že insolvenční navrhovatel v insolvenčním návrhu nejprve (v článku I.) vylíčil skutečnosti týkající se jeho pohledávek a shrnul, že mu dlužník celkově ke dni podání insolvenčního návrhu dluží z výše uvedených pohledávek částku 710 867 Kč, „přičemž všechny faktury jsou více než tři měsíce po splatnosti“. Odtud tamtéž dovodil, že „na dlužníka tak plně dopadají ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) a c) ve spojení s § 3 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona, stanovující kritéria pro posouzení, zda je dlužník v úpadku. Z výše uvedeného vyplývá, že dlužník má peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a není schopen je plnit, jelikož je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti“.

V článku II. insolvenčního návrhu dále insolvenční navrhovatel uvedl, že zákonným kritériem pro posouzení, zda je dlužník v úpadku, je pluralita věřitelů stanovená v § 3 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona a že mu je dále známo, že dlužník má následující věřitele s pohledávkami po splatnosti: B., s. r. o., FÚ pro Prahu 2 a ČSSZ (všechny věřitele tamtéž identifikoval i uvedením jejich sídla a v případě prvního z věřitelů též uvedením identifikačního čísla osoby).

V článku III. insolvenčního návrhu pak insolvenční navrhovatel uvedl, že „navrhovatel ve smyslu § 103 odst. 1 insolvenčního zákona v návrhu kromě obecných náležitostí podání označil navrhovatele a dlužníka“ a že „dále navrhovatel ve smyslu § 103 odst. 2 insolvenčního zákona uvádí rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, když dlužník má peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, resp. neplní své peněžité závazky po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, když nejstarší splatný závazek dlužníka byl splatný dne 14. 12. 2009 a nejmladší dne 14. 8. 2010“. Tamtéž insolvenční navrhovatel dále uvedl, že „dlužník má splatné závazky nejen vůči navrhovateli, ale i vůči ostatním subjektům uvedeným v článku II. tohoto návrhu“ a s poukazem na R 91/2009, že „navrhovatel nemá povinnost v návrhu uvádět konkrétní částky a konkrétní data splatnosti jednotlivých závazků ostatních věřitelů“. Insolvenční navrhovatel tamtéž doplnil, že dlužník není schopen své závazky plnit ve smyslu § 3 odst. 2 písm. a) a b) insolvenčního zákona, když nevykonatelné peněžité pohledávky navrhovatele jsou více než 3 měsíce po splatnosti“.

Podle ustanovení § 86 insolvenčního zákona v insolvenčním řízení je insolvenční soud povinen provést i jiné důkazy potřebné k osvědčení dlužníkova úpadku nebo jeho hrozícího úpadku, než byly účastníky navrhovány.

Dle ustanovení § 103 insolvenčního zákona insolvenční návrh musí kromě obecných náležitostí podání obsahovat označení insolvenčního navrhovatele a označení dlužníka, kterého se týká,

popřípadě označení jejich zástupců. Fyzická osoba musí být označena jménem, příjmením a bydlištěm (sídlem) a v případě, že jde o podnikatele, též identifikačním číslem. Právnická osoba musí být označena obchodní firmou nebo názvem, sídlem a identifikačním číslem. Je-li navrhovatelem stát, musí insolvenční návrh obsahovat označení příslušné organizační složky státu, která za stát před insolvenčním soudem vystupuje (odstavec 1). V insolvenčním návrhu musí být dále uvedeny rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, skutečnosti, ze kterých vyplývá oprávnění podat návrh, není-li insolvenčním navrhovatelem dlužník, označeny důkazy, kterých se insolvenční navrhovatel dovolává, a musí z něj být patrno, čeho se jím insolvenční navrhovatel domáhá (odstavec 2).

Ustanovení § 105 insolvenčního zákona pak určuje, že podá-li insolvenční návrh věřitel, je povinen doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, a k návrhu připojit její přihlášku.

Z ustanovení § 143 odst. 2 insolvenčního zákona dále vyplývá, že insolvenční návrh podaný věřitelem insolvenční soud zamítne, jestliže nebylo osvědčeno, že insolvenční navrhovatel a alespoň jedna další osoba má proti dlužníku splatnou pohledávku. Za další osobu se nepovažuje osoba, na kterou byla převedena některá z pohledávek insolvenčního navrhovatele proti dlužníku nebo její část v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo po zahájení insolvenčního řízení.

Nejvyšší soud především podotýká, že již v důvodech usnesení ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. 29 NSČR 30/2009, uveřejněného pod číslem 14/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 14/2011“), upozornil, že pro insolvenční řízení nelze bez dalšího (automaticky) přejímat judikatorní závěry ustavené při výkladu zákona o konkursu a vyrovnání (a to především proto, že insolvenční zákon obsahuje poměrně podrobná procesní pravidla, jež je třeba vnímat v jejich komplexnosti a jejichž pojetí ne vždy /a to zpravidla záměrně/ odpovídá tomu, jak bylo v obdobné procesní situaci postupováno za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání).

Dovolatel na podporu svého názoru používá odkazy na obsah R 52/1998, konkrétně na bod VII. (str. 174-175 /350-351/) a na bod IX. (str. 176-177 /352-353/) stanoviska. I v rovině výkladu k zákonu o konkursu a vyrovnání, pro který bylo uvedené stanovisko zformulováno, však dovolatel stanovisko interpretuje způsobem, jenž nemá oporu v jeho obsahu. Pod bodem VII. stanoviska Nejvyšší soud vysvětloval (vzhledem k tomu, že soudní praxe té doby oba postupy nesprávně směšovala) rozdíl mezi požadavky kladenými ustanovením § 4 odst. 2 ZKV na obsah věřitelského návrhu a mezi tím, zda tvrzení předepsaná pro návrh na prohlášení konkursu zákonem o konkursu a vyrovnání budou v konkursním řízení následně osvědčena. Závěry přijaté pod bodem IX. stanoviska je nezbytné (v konkursních poměrech) vykládat v souladu s ostatními částmi stanoviska (a nikoliv v protikladu k nim). Bod IX. stanoviska, jak jej cituje dovolatel, se v souladu se závěry obsaženými pod bodem VII. stanoviska vyslovuje nikoliv k nedostatkům náležitostí věřitelského návrhu na prohlášení konkursu, nýbrž k tomu, jakými principy se řídí (za předpokladu, že zde je projednatelný věřitelský návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka) následné osvědčování skutečností rozhodných pro posouzení dlužníkova úpadku (se závěrem, že v tomto ohledu se v první fázi konkursního řízení prosazuje zásada vyšetřovací). Bod IX. stanoviska tedy (i s nezbytným přizpůsobením insolvenčním poměrům) nepodporuje názor dovolatele na podobu náležitostí věřitelského insolvenčního návrhu prostě proto, že se náležitostmi věřitelského návrhu na prohlášení konkursu a následky, které s sebou nesou vady takového návrhu, nezabývá.

V poměrech insolvenčního zákona pak Nejvyšší soud k dovolatelovu akcentu na vyšetřovací zásadu uvádí, že procesní rámec, v němž insolvenční soud rozhoduje v první fázi insolvenčního řízení (která začíná podáním insolvenčního návrhu a končí rozhodnutím o něm způsoby popsanými v § 136 a § 142 insolvenčního zákona) o věřitelském insolvenčním návrhu, rozebral v R 14/2011, v němž uzavřel, že dokazování skutečností potřebných k osvědčení dlužníkova úpadku se v takovém případě řídí vyšetřovací zásadou. Tamtéž doplnil, že povinnost insolvenčního soudu provést (jde-li o insolvenční

návrh věřitele) i jiné (než účastníky navržené) důkazy potřebné k osvědčení dlužníkova úpadku (§ 86 insolvenčního zákona), se samozřejmě pojí jen se situací, kdy potřeba provedení takových důkazů vyšla v insolvenčním řízení najevo (tímto ustanovením se nicméně nenahrazuje povinnost tvrzení, daná procesní aktivitou účastníků insolvenčního řízení, když není povinností insolvenčního soudu pátrat po skutečnostech, které mají /mohou/ být dokazovány).

To, že insolvenční řízení lze zahájit výlučně na návrh k tomu oprávněné osoby (dlužníka nebo věřitele), je projevem dispoziční zásady. Okolnost, zda insolvenční návrh, jímž jedině lze zahájit insolvenční řízení, má co do obsahových náležitostí, jež mu předepisuje insolvenční zákon, nedostatky, které brání jeho projednání, nemá žádnou souvislost s vyšetřovací zásadou, která se prosazuje v mezích povinnosti tvrzení (povinnosti tvrzení může, ale nemusí, být splněna již v příslušném návrhu na zahájení řízení) a povinnosti důkazní.

V občanském soudním řízení se vyšetřovací zásada prosazuje ve vztahu k povinnosti tvrzení ve vazbě na ustanovení § 101 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a ve vztahu k povinnosti důkazní ve vazbě na ustanovení § 120 odst. 2 o. s. ř. Přitom ovšem platí, že u těch věcí, které lze (ač vypočteny v § 120 odst. 2 o. s. ř.) zahájit pouze na návrh, se otázka, zda jde ve smyslu ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. o návrh řádný (projednatelný) a zda není namístě jeho odmítnutí podle § 43 odst. 2 o. s. ř., řeší samostatně bez zřetele k tomu, že další postupy soudu (kdyby návrh na zahájení řízení byl projednatelný) při posuzování povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní by se řídily vyšetřovací zásadou. Srov. k tomu v literatuře např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 490-491, 497-498, 509, 652 a 866 a v judikatuře k rozdílu mezi § 79 odst. 1 a § 101 odst. 1 písm. a) o. s. ř. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2003, sp. zn. 29 Cdo 1089/2000, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročník 2003, pod číslem 35.

Stejným způsobem se postupuje v insolvenčním řízení. Platí tedy, že na posouzení, zda insolvenční návrh (lhostejno, zda věřitelský nebo dlužnický) má náležitosti předepsané insolvenčním zákonem a zda není namístě jeho odmítnutí podle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, nemá vliv okolnost, že při zkoumání, zda dlužník je v úpadku, se v insolvenčním řízení prosazuje vyšetřovací zásada.

Potud tedy dovolací argumentace není přiléhavá.

V posouzení náležitostí insolvenčního návrhu a okolností, za nichž lze odmítnout insolvenční návrh pro vady podle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, byla rozhodovací praxe soudů již sjednocena (ustálena) následovně:

> 1) V usnesení ze dne 22. 9. 2011, sen. zn. 29 NSČR 23/2010, Nejvyšší soud uzavřel, že obsahové náležitosti insolvenčního návrhu vymezuje ustanovení § 103 insolvenčního zákona a byť jen přiměřená aplikace ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. je tudíž vyloučena.
>
> 2) V R 91/2009 Nejvyšší soud vysvětlil, že povinnost vylíčit v insolvenčním návrhu rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, není splněna tím, že insolvenční navrhovatel ohledně těchto skutečností odkáže na listinný důkaz, který připojí k insolvenčnímu návrhu jako přílohu.
>
> 3) Z R 26/2011 se pak podává, že v insolvenčním návrhu musí být tvrzeny takové okolnosti, z nichž závěr o úpadku dlužníka nebo o hrozícím úpadku dlužníka logicky vzato vyplývá. Pouhé konstatování, že „dlužník je v úpadku“, nebo mu „úpadek hrozí“, případně, že dlužník „je insolventní“, nebo že „je v platební neschopnosti“, anebo že „je předlužen“, není ve smyslu ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona uvedením okolností, které úpadek osvědčují.

V takto ustaveném judikatorním rámci Nejvyšší soud především uvádí, že v R 91/2009 vskutku

poznamenal, že požadavek formulovaný ve výše citovaném ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona je srovnatelný s požadavkem kladeným na obsah věřitelského návrhu na prohlášení konkursu ustanovením § 4 odst. 2, věty první, ZKV, jež bylo předmětem výkladu podaného pod bodem VII. stanoviska, kde na dané téma uzavřel, že věřitel musí v návrhu uvést konkrétní údaje o dalším věřiteli (dalších věřitelích) se splatnou pohledávkou proti dlužníku.

V R 91/2009 se Nejvyšší soud nicméně nevyjadřoval k otázce předestírané mu dovolatelem k řešení v této věci. Jak se podává z dalšího obsahu R 91/2009, tam Nejvyšší soud zkoumal náležitosti věřitelského insolvenčního návrhu, v němž chyběly jakékoli konkrétní údaje o věřitelích dlužníka. Ve stejné situaci se Nejvyšší soud nacházel také při formulaci závěrů projevených (v konkursní věci podle zákona o konkursu a vyrovnání) v usnesení ze dne 17. 4. 2003, sp. zn. 29 Odo 327/2002, uveřejněném pod číslem 75/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále jen „R 75/2003“), jehož se R 91/2009 dovolává též. Jinak řečeno, míra nedostatků insolvenčního návrhu (v R 75/2003 návrhu na prohlášení konkursu) byla podstatně vyšší (u návrhu postrádajícího konkrétní údaje o tom, že dlužník má nějaké další věřitele, nemělo smysl řešit, zda návrh ukazuje na existenci splatných pohledávek neoznačených věřitelů).

Naopak věta citovaná dovolatelem z bodu VII. stanoviska (že „věřitel musí v návrhu uvést konkrétní údaje o dalším věřiteli /dalších věřitelích/ se splatnou pohledávkou proti dlužníku“) dokládá, že i v konkursních poměrech podle zákona o konkursu a vyrovnání kladl Nejvyšší soud akcent na potřebu konkretizace obsahových náležitostí návrhu na prohlášení konkursu co do údaje mnohosti dlužníkových věřitelů (nejméně dvou) v obsahové jednotě s údaji o splatných pohledávkách těchto věřitelů. To je ostatně v souladu i s dalšími částmi bodu VII. stanoviska, v nichž se uvádí, že v návrhu (na prohlášení konkursu) musí být tvrzeny takové okolnosti, z nichž závěr o úpadku dlužníka a o majetku postačujícím k úhradě nákladů konkursu logicky vzato vyplývá.

Pro insolvenční poměry takový požadavek jednoznačně formuluje R 26/2011.

Jestliže dlužníkův věřitel jako insolvenční navrhovatel v rámci vylíčení rozhodujících skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka, v insolvenčním návrhu vedle údajů o své splatné pohledávce vůči dlužníku konkretizuje další věřitele dlužníka způsobem, jakým to učinil dovolatel v této věci, je tím ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona naplněn z hlediska tvrzení, že dlužník je v úpadku, požadavek na uvedení „více věřitelů dlužníka“, takový údaj však ještě není (ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona) způsobilým tvrzením o tom, že dlužník má vůči alespoň dvěma věřitelům konkrétní peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti.

K tomu Nejvyšší soud připomíná, že již v konkursních poměrech podle zákona o konkursu a vyrovnání při výkladu srovnatelné definice platební neschopnosti obsažené v § 1 odst. 2, věty první, ZKV (toto ustanovení tehdy určovalo, že dlužník v úpadku, jestliže má více věřitelů a není schopen plnit své splatné závazky) pod bodem XIII. stanoviska, str. 181 (357), zdůraznil, že požadavek zákona na pluralitu věřitelů nelze posuzovat odděleně od požadavku plurality „splatných závazků“, které dlužník není schopen plnit. K tomu tamtéž vysvětlil, že dlužník musí mít nejméně dva věřitele, z nichž každý má proti němu pohledávku po lhůtě splatnosti; o úpadek tedy nepůjde například tehdy, má-li dlužník jen jediného věřitele s (více) pohledávkami po lhůtě splatnosti, avšak pohledávky dalších věřitelů dosud splatné nejsou (doba plnění dosud neuplynula).

Ve stejném duchu (a ve shodě s ustanovením § 143 odst. 2 insolvenčního zákona, jenž skutečnost, že tento znak dlužníkova úpadku není osvědčen, výslovně zmiňuje jako důvod zamítnutí insolvenčního návrhu) vyložil Nejvyšší soud znaky dlužníkova úpadku v poměrech insolvenčního zákona v R 88/2010. Tam uvedl, že v poměrech insolvenčního návrhu podaného dlužníkem, který není podnikatelem, se (obdobně jako ve stanovisku) rozhodujícími skutečnostmi, které osvědčují úpadek

dlužníka, rozumí vylíčení konkrétních okolností, z nichž insolvenční soud (shledá-li je pravdivými) bude moci uzavřít, že dlužník má více věřitelů (nejméně dva), kteří vůči němu mají pohledávky (vůči nimž má peněžité závazky), jež jsou po dobu delší třiceti dnů po lhůtě splatnosti, a tyto závazky není schopen plnit (srov. § 3 odst. 1 insolvenčního zákona). Přitom v otázce (ne)schopnosti dlužníka plnit uvedené závazky (§ 3 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona) může být konkrétní dlužníkovo tvrzení v insolvenčním návrhu, z nějž takový úsudek plyne, nahrazeno tvrzením, z nějž lze dovodit, že dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků (§ 3 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona), nebo tvrzením, z nějž lze dovodit, že dlužník tyto závazky neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti (§ 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona), anebo tvrzením, z nějž lze dovodit, že uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku není možné dosáhnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí (§ 3 odst. 2 písm. c/ insolvenčního zákona). V R 88/2010 přitom Nejvyšší soud neměl za řádný insolvenční návrh, v němž sice byly označeny závazky dlužnice, chyběl však údaj o splatnosti kteréhokoli z nich. R 26/2011 ze závěrů obsažených v R 88/2010 výslovně vychází a potvrzuje jejich platnost i pro případ insolvenčního návrhu podaného dlužníkem, který je podnikatelem.

Nejvyšší soud (byť i s vědomím toho, že dlužník jako insolvenční navrhovatel je samozřejmě schopen snáze identifikovat závazky svých věřitelů než insolvenční navrhovatel, jímž je věřitel) nevidí důvod v odlišné interpretaci téhož zákonného textu podle toho, zda insolvenční návrh podává dlužník nebo jeho věřitel. Lze samozřejmě legitimně vést debatu o míře konkretizace pohledávek dalších věřitelů dlužníka, včetně míry konkretizace údajů o lhůtě splatnosti těchto pohledávek. Podstatné však je, že údaje obsažené ve věřitelském insolvenčním návrhu musí vytvářet v konkrétní skutkové rovině takový obraz věci, z nějž by bylo lze logicky dovodit (kdyby byla tvrzení uvedená ve věřitelském insolvenčním návrhu shledána pravdivými) skutkový a právní závěr o tom, že dlužník je v úpadku. K takovému úsudku však tvrzení obsažená ve zkoumaném insolvenčním návrhu nevedou.

Údaje o tvrzené výši pohledávek dalších věřitelů a o době jejich splatnosti přitom nelze nahrazovat opisováním textu insolvenčního zákona nebo skutkovým shrnutím, k němuž na základě uvedených tvrzení nelze logickým úsudkem dospět. Poukazuje-li dovolatel na to že v insolvenčním návrhu dostál své povinnosti tím, že uvedl, že „za dlužníkem je více věřitelů, kteří mají pohledávky po splatnosti více než 3 měsíce“, pak se typově dovolává jednoho z těch obratů, jejichž použití jako nezpůsobilé k vylíčení okolností, které osvědčují úpadek dlužníka, odmítl Nejvyšší soud již v R 26/2011; v podání insolvenčního navrhovatele jde jen o parafrázi textu § 3 odst. 1 písm. a) a b), odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona.

Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že také věřitelský insolvenční návrh musí ve smyslu ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona obsahovat jako součást vylíčení okolností, které osvědčují úpadek dlužníka, nejen konkrétní údaje o dalších věřitelích dlužníka, nýbrž i konkrétní údaje o pohledávkách takových věřitelů, včetně konkrétních údajů o splatnosti těchto pohledávek, a to v míře, která v případě, že tato tvrzení budou shledána pravdivými, dovolí insolvenčnímu soudu uzavřít, že dlužník je v úpadku. Takový požadavek nesplňuje insolvenční návrh, v němž jsou sice konkrétně označeni další věřitelé dlužníka, avšak konkrétní údaje o pohledávkách takových věřitelů a o jejich splatnosti jsou nahrazovány obecným tvrzením, že dlužník má peněžité závazky, které jsou po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, respektive neplní své peněžité závazky po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti. K tomu lze doplnit, že toto obecné tvrzení se ve zkoumaném insolvenčním návrhu pojí (v článku I. a III.) jen k pohledávkám insolvenčního navrhovatele.

K námitce, že takový požadavek je pro věřitele obtížně splnitelný, Nejvyšší soud poukazuje na obsah důvodové zprávy k vládnímu návrhu insolvenčního zákona (vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká Sněmovna ve svém 4. volebním období 2002 – 2006 jako tisk č. 1120), tak, jak jej citoval i v R 26/20111 a kde se ve vazbě na ustanovení § 128 návrhu (ustanovení § 128 insolvenčního zákona) vychází „z přesvědčení, že zahájení insolvenčního řízení (lhostejno, zda se k

němu připínají účinky popsané v § 109 a násl. osnovy) je tak závažným zásahem do postavení dlužníka, že je rozumné očekávat, že insolvenční navrhovatel bude při jeho podání postupovat s náležitou pečlivostí. Jde-li o osobu natolik nedbalou, že není způsobilá podat projednatelný insolvenční návrh, je plně opodstatněné na danou situaci neprodleně reagovat odmítnutím takového návrhu tak, aby újma způsobená podáním vadného návrhu byla co nejmenší".

Jinak řečeno, nová úprava vychází z toho, že věřitelé, kteří mají jen mlhavou či nekonkrétní představu o tom, že dlužník je v úpadku (a proto nejsou schopni uvést v insolvenčním návrhu konkrétní okolnosti, které osvědčují jeho úpadek co do pohledávek dalších věřitelů po lhůtě splatnosti), jsou těmi osobami, které insolvenční návrh podávat nemají.

V rovině dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. předestírá dovolatel Nejvyššímu soudu k řešení otázku, zda v případě povinnosti uvést ve věřitelském insolvenčním návrhu i údaje o pohledávkách dalších věřitelů by absence takových údajů byla důvodem k odmítnutí insolvenčního návrhu dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona.

Podle ustanovení § 128 odst. 1 insolvenčního zákona insolvenční návrh, který neobsahuje všechny náležitosti nebo který je nesrozumitelný anebo neurčitý, insolvenční soud odmítne, jestliže pro tyto nedostatky nelze pokračovat v řízení; učiní tak neprodleně, nejpozději do 7 dnů poté, co byl insolvenční návrh podán. Ustanovení § 43 o. s. ř. se nepoužije.

Již z usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 3. 2008, sen. zn. 1 VSPH 5/2008 uveřejněného pod číslem 11/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 11/2009") se podává, že vady insolvenčního návrhu může insolvenční navrhovatel odstranit, jen dokud insolvenční soud nerozhodne o odmítnutí insolvenčního návrhu podle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, a že k odstranění vad insolvenčního návrhu provedenému až v odvolacím řízení se nepřihlíží.

Podle R 26/2011 dále platí, že lhůta stanovená insolvenčnímu soudu k odmítnutí insolvenčního návrhu v § 128 odst. 1 insolvenčního zákona je lhůtou pořádkovou. Zahájení insolvenčního řízení ohledně majetku dlužníka (však) je či může být závažným zásahem do postavení dlužníka (případně i jeho věřitelů). Insolvenční zákon ostatně předpokládá (v § 147), že insolvenční navrhovatel, z jehož viny byl insolvenční návrh odmítnut, ponese i majetkovou odpovědnost za škodu nebo jinou újmu, která dlužníku nebo jinému dlužníkovu věřiteli vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu. Insolvenční soud, který nepřikročí k odmítnutí vadného (neprojednatelného) insolvenčního návrhu ve lhůtě určené v § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, tím (tedy) může založit (souběžně s odpovědností insolvenčního navrhovatele ve smyslu ustanovení § 147 insolvenčního zákona) i odpovědnost státu za škodu způsobenou případným prodlením s tímto odmítnutím (coby nesprávným úředním postupem) dlužníku nebo jinému dlužníkovu věřiteli (podle zákona č. 82/1998 Sb., a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti /notářský řád/, ve znění pozdějších předpisů).

A konečně, v usnesení sen. zn. 29 NSČR 23/2010 Nejvyšší soud uzavřel, že důvodem k odmítnutí insolvenčního návrhu podle ustanovení § 128 odst. 1 insolvenčního zákona není pouhé zjištění, že insolvenční návrh neobsahuje všechny náležitosti (např. že v něm u dlužníka – právnické osoby chybí identifikační číslo osoby) nebo že je nesrozumitelný anebo neurčitý; nezbytným předpokladem pro vydání takového rozhodnutí je současný závěr, že pro tyto nedostatky nelze pokračovat v řízení.

Závěr, podle kterého insolvenční návrh vykazuje nedostatky, pro něž v řízení nelze pokračovat, však odvolací soud v této věci přijal. Jen z toho, že tento úsudek blíže nezdůvodnil, nelze usuzovat na jeho nepřezkoumatelnost. To platí tím více, že šlo o závěr předvídatelný, jelikož s nedostatky vylíčení okolností, které osvědčují úpadek dlužníka, spojovala důsledek odmítnutí návrhu na zahájení řízení konkursní judikatura, ze které vychází dovolatelova argumentace (srov. opět R 85/2003), i

insolvenční judikatura (srov. opět R 88/2010).

Pokračovat v insolvenčním řízení na základě insolvenčního návrhu, v němž nejsou ve smyslu § 103 odst. 2 insolvenčního zákona uvedeny takové konkrétní okolnosti, z nichž závěr o úpadku dlužníka logicky vzato vyplývá, je vyloučeno již proto, že takový vadný insolvenční návrh nedovoluje o věci rozhodnout (a úpadek dlužníka osvědčit) ani kdyby s ním dlužník k výzvě insolvenčního soudu souhlasil.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů jsou z pohledu výše podaného výkladu též v souladu s obecným právním principem „*vigilantibus iura skripta sunt*“ (bdělým náležejí práva).

Dovolateli se tudíž prostřednictvím uplatněných dovolacích důvodů nepodařilo zpochybnit správnost napadeného rozhodnutí. Přitom vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se nepodávají ani ze spisu. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl.